

Ett monumentalt verk

Recension

Jean-Claude Guillebaud:

La tyrannie du plaisir (Lustans tyranni) Ed. du Seuil, 1998

Bokens titel som hämtats från Platon - den sinnliga njutningens apostel - anspelar på tyrannen Eros som kommit att inta centralplatsen i vår tillvaro. Sexualiteten kan emellertid ej enbart ses som en biologisk funktion utan även ett kulturellt fenomen, grundat på våra relationer till omvärlden, understryker Guillebaud i den inledande delen "Révolution dans la révolution" (Revolution inom revolution) i denna bok.

I den andra delen "La mémoire perdue" (Det förlorade minnet) förs läsaren vidare genom sexualitetens historia från antiken fram till den moderna tiden, där ett hedonistiskt livsideal, som tidigare varit endast den borgerliga klassens privilegium, ersatts med en närmast total normlöshet. Detta senare är ingalunda att betrakta endast som efterdyningar till studentrevolten 1968 utan en direkt konsekvens av vår 2000-åriga historias ständiga svängningar - under återkommande perioder - mellan det förbjudna och det tillåtna.

Wilhelm Reichs 40 år gamla teser om "orgasm utan hämningar" och motot: "Förbud mot att förbjuda!" har framtagits i den sexuella frihetens namn på samma gång som en panisk rädsla och skräck installerat sig. Incest och pedofili, som existerar sedan urminnes tider, har i TV givits fullkomligt oproportionella dimensioner. Under sken av en yttre tolerans har lagar införts (t.ex. i Georgia 1986) som bestraffar sodomi och oralsex eller stämplar homosexualitet mellan vuxna som brott.

Enkratisterna - moralister i sin mest extrema form - jublar över aidsepidemin och myntar termen "gay-cancer" medan de homosexuella slår vakt om den frihet de förvärvat på olika plan. En preventiv upplysningskampanj tar form ute i Europa, tyvärr upplevd på sina håll som rent pornografisk, trots att varje intim situation som kunde tolkas som homosexuell censurerats bort. Kondomen hade blivit ett stridsvapen och påven Jean Paul II förfärades över slagordet: "Sätt på en kondom och gör vad Du vill!"

Bokens tredje del har fått den signifikativa rubriken "Une logique de la

solitude" (Ensamhetens logik). Redan 1977 hade Roland Barthes skrivit: "Le discours amoureux est aujourd'hui d'une extrême solitude" (Kärlekens språk vittnar idag om en extrem ensamhet).

Guillebaud granskar här de icke moraliska - utan de rent kliniskt medicinska - normer, som vunnit insteg under de sista decennierna. Han gisslar sexologernas prestationsnormer, krav på penislängd, samlags- och orgasmfrekvens. Mängden av alla dessa pornografiska självbekännelser som fått normala människor att känna sig vid sidan om, har fråntagit dem den sexuella självbestämmanderätten och stängt dem inne i efterapandets helvetiska kretsång. Frukten för att inte kunna uppnå vad redan romarna kallade *fascinum* (erektion) har mentalt paralyserat den moderne mannen som redan var hårt trängd av den nyväckta feminismen. Dessa tankar härrör till stor del från antropologen René Girards epokgörande verk *La Violence et le Sacré* (1972).

Den homosexuella rörelsen som splittrats av inbördes strider har öppet fått känna av den stegrade homofobin hos allmänheten. Den typiskt homosexuella tendensen att känna sig som offer - vilket ofta framhävts hos Michel Foucault och Gilles Deleuze - har förstärkts ytterligare av teserna från Dean Hammer om den s.k. homosexuella genen Xq 28.

Roland Barthes har benämnt den nya form av sexualitet som utesluter en partner "en masturbatorisk sexualitet". Guillebaud leder oss vidare in i ett "backroom" där sexualiteten har reducerats till en anonym handling eller till ett "gloryhole" där all mänsklig kontakt upphört och den andre helt eliminerats ("le non-désir du partenaire") eller som Jacques Lacan kategoriskt uttryckt: "Il n'y a pas de rapports sexuels" (Det sexuella förhållandet existerar ej).

I det avslutande kapitlet "Une certaine idée du temps" (En viss åsikt om vår tid) sammanfattar Guillebaud sina tankar om samtiden sålunda:

Prioritering av stundens njutning har förträngt all planering av framtiden och undanröjt all grundläggande uppfattning om rätt eller orätt. Vårt omgivande samhälls uppenbara svaghet alstrar i sin tur en villrådighet och rotlöshet som ofta resulterar i ren panik. Viljan att göra rent hus med tidigare idéer och moral var en ren utopi men illusionen fortsätter. Queer teori har minerat den homosexuella identiteten och introducerat en förvirrande tvetydighet. Feminismen å sin sida har medverkat till att inrätta vad som skulle kunna kallas det "vaterlose Gesellschaft" (det faderlösa samhället).

Till sist ställs vi inför frågan: "Kommer våra sexuella lustar att gå mot förintelse eller skall ett nytt tyranni ersätta det tidigare? Vågar vi ifrågasätta vår egen sexualitet?"

Jean-Claude Guillebaud är journalist, författare och förläggare med en vittfamnande produktion bakom sig. Väl bevandrad i homosexualitetens historia

inom psykoanalys, teologi, filosofi, demografi, ekonomi, kriminologi har han på vetenskapliga grunder sammanställt, granskat och vederlagt osanningar och missuppfattningar som florerat genom mänsklighetens historia.

Sune Watell

Feminism och sexualitet

Recension

Stevi Jackson och Sue Scott (red.):

Feminism and sexuality: A reader

Columbia University Press, New York 1996

Ingår i serien "Gender and Culture", red. Carolyn G. Heilbrun och Nancy K. Miller

Nu har det kommit en välmatad antologi om feminism och sexualitet som förmodligen kommer att bli flitigt använd på kvinnokurser i ämnet, kanske inte bara i England och USA varifrån de flesta av bokens texter är hämtade. Kanske kommer den också att kunna användas i Sverige? Eftersom det inte finns särskilt mycket undervisningsmaterial inom det här området på svenska är vi vanligen hänvisade till att använda engelskspråkig litteratur.

Att detta medför en hel del problem vet var och en som brukar undervisa. Och då tänker jag inte i första hand på de språkproblem som kan uppstå när man använder engelskspråkig litteratur som kursmaterial. Jag tänker mera på att man hämtar texter som är skrivna i andra teoretiska och politiska kontexter än den svenska och att detta många gånger gör resonemangen ganska besynnerliga om man ser dem från ett svenskt perspektiv. Ytterlighetspositionerna i det som brukar kallas "the feminist sex wars" kan tjäna som exempel.

Antologins textmaterial är inte hämtat från ett riktigt så omfattande område som dess titel kanske antyder. Rubriken för redaktörernas inledning ger en mer exakt probleminringning. "Sexual skirmishes and feminist factions: Twenty-five years of debate on women and sexuality". Texterna har valts så att de speglar ganska politiserade - och polariserade - diskussioner omkring sexualitet. Två av bokens fyra delar - vilket är hälften av boken - handlar om praktiker och företeelser som är kontroversiella inom eller har bekämpats av feministisk teori och aktivism: den ena handlar om makt och njutning och den andra om kommersiell sex. Mindre uppmärksamhet ges åt mer analyserande läsningar av kulturyttringar och samhällsfenomen, där de könspolitiska implikationerna kanske inte är lika givna.

I sin inledning skriver Stevi Jackson och Sue Scott att det är i allians med homosexualitetsforskare och queerteoretiker, som feministerna nu lyckas sätta sexualitet på den akademiska agendan. Men redaktörerna gör inte desto mindre följande avgränsning: "In this book we are concerned primarily with feminist